

TRAUMÁK ÉS TANULSÁGOK

70 éve ért véget a II. világháború a Távol-Keleten

**PPKE Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport**

–

**MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Néprajztudományi Intézet**

2015. november 28.

P E A C H
PÁZMÁNY EAST ASIA CLUB HUNGARY

— MTA —
Bölcsészettudományi
Kutatóközpont
**Néprajztudományi
Intézet**

TRAUMÁK ÉS TANULSÁGOK

70 éve ért véget a II. világháború a Távol-Keleten

Időpont: 2015. november 28. (szombat) 9:00–13:45

Helyszín: PPKE BTK Sophianum, 1088 Budapest, Mikszáth K. tér 1.
I. emelet 110., 111. terem

PROGRAM

Plenáris ülés 111. terem

9:00-9:10 Köszöntő: Salát Gergely – Szilágyi Zsolt

9:10-9:35 Rácz Lajos: Világháború a Távol-Keleten (1894-?)

9:35-10:00 Gergely Attila: A II. világháború vége Kelet-Ázsiában? Japán és szomszédjai

10:00-10:20

Kávészünet

A szekció: Geopoly

111. terem

Elnök: Csoma Mózes

B szekció: Tényleg világháború

110. terem

Elnök: Szilágyi Zsolt

10:20-10:45 Kusai Sándor: 70. évfordulós megemlékezések Pekingben – stratégiai, geopolitikai üzenetek a mának

Byrappa Ramachandra: India, a háttérbázis – árulások és alkudozások

10:45-11:10 Krajcsír Lukács: Egy „fáraó” a Tiltott Városban

Szivák Júlia: Hinától Haiderig – A kasmíri konfliktus a filmvásznon

11:10-11:35 Pető Kinga: Fehér könyvek – a kínai katonai stratégia

Szakáli Máté: Szingapúr, bezzegország japán segítséggel

11:35-12:00 Kuragane Kei – Jaszukuni szentély, avagy a politikai csatatér

Klemensits Péter: A második világháború öröksége és a japán-filippínó biztonsági kapcsolatok fejlődésének perspektívái

12:00-12:30

Kávészünet

**A szekció: Szomszédok –
Kína és Japán
111. terem
Elnök: Kusai Sándor**

12:30-12:55 Fazekas Gyula: Kínai vára-
kozások és elvárások a japán
militarizmus és a koloniális
múlt kínai örökségének japán
kezelése kapcsán a kétoldalú
viszonyrendszerben

12:55-13:20 Szentesi Ambrus Gábor: Fel-
oldhatatlan-e a kínai-japán
történelmi szembenállás? –
Előremutató, mégis kevésbé
tárgyalt momentumok

13:20-13:45 Eszterhai Viktor: A második vi-
lágháborút követő ázsiai ha-
talmi rendszer egyensúlytalan-
ságai: a japán normalizálás és
Kína változó stratégiái

13:45

**B szekció: Örökség és emléke-
zet
110. terem
Elnök: Szakáli Máté**

Csoma Mózes: A japán uralom
emlékezete a megosztott félszige-
ten – Dél-Korea és Észak-Korea
viszonyulása a gyarmati időszak-
hoz

Osváth Gábor: A haiku múltja és
jelene Koreában

Szilágyi Zsolt: Ajándékba kapott
függetlenség. Az önálló mongol
állam létrejöttének körülményei
és következményei

Ebéd

PLENÁRIS ÜLÉS

111. terem

9:10–9:35 *Világháború a Távol-Keleten (1894-?) (Rácz Lajos főiskolai magántanár, Kína-kutató, volt pekingi katonai attasé)*

A jeles dátumok a történelem mérőkövei, tájékozódási pontok egy olyan kanyargós úton, amelynek sem a kezdete, sem a vége nem látható. A második világháború okai az első világháború végéig vezethetők vissza, az elsőé pedig a gyorsan modernizálódó új nagyhatalmak törekvéseire. Az első világháború távol-keleti hadszínterein Japán a német gyarmatokat foglalta el, azonban ezt jóval megelőzte a Kína elleni 1894-es hódító háború. A világháborúk szerves része a kínai-japán vetélkedés, amely napjainkban új formában feléled, és ismét háborúhoz vezethet. Nem véletlen, hogy a mai helyzetre Japán az első, Kína pedig a második világháborút megelőző időszakot emlegeti történelmi példaként. Lehet, hogy a világháború 1945 szeptemberében nem is ért véget?

9:35–10:00 *A II. világháború vége Kelet-Ázsiában? Japán és szomszédjai (Gergely Attila egyetemi adjunktus, Károli Gáspár Református Egyetem, Japanológia Tanszék)*

Közkeletű névértéke szerint „a II. világháború befejezése a Távol-Keleten”, egyben „a II. világháború vége”, szinte csillagászati pontossággal megadható: 1945. augusztus 15-e, déli 12 óra (vagy: 1945. szeptember 2-a, reggel kb. 9 óra). De már a „II. világháború” és a „Távol-Kelet” megnevezések körül is vannak problémák. Tartalmilag lényegesebb kérdések: mikor kezdődött a vég, egyáltalán a háború, és mikor ért véget, ha véget ért? Hányszor ért már véget és miért nem jutott értékelése nyugvópontra a térségben mindmáig? Mit hozott a legújabb, 70. évforduló? Melyek a megbékélés feltételei és esélyei? Hogyan függnek össze identitás-stratégiák, legitimációs játszmák és államközi viszonyok? Miért és hogyan termelődnek újra a történelmi emlékezet instrumentalizálásának antagonistikus mintái a „kőkemény szomszédságban”?

GEPOLY

111. terem

Elnök: Csoma Mózes

10:20-10:45 70. évfordulós megemlékezések Pekingben – stratégiai, geopolitikai üzenetek a mának (Kusai Sándor diplomata, közgazdász, volt pekingi magyar nagykövet)

2015. szeptember 3-án Pekingben először rendeztek nagyszabású díszszemlét a japán agresszió elleni háborúban és az antifasiszta világháborúban 1945-ben aratott győzelem évfordulója alkalmából. A győzelem 70. évfordulójának kellett elérkeznie ahhoz, hogy a Kínai Népköztársaságban hivatalos ünneppé nyilvánítsák ezt a napot. A megemlékezésnek túlértékelhetetlen szimbolikus jelentősége volt: egyértelmű és világos üzeneteket fejezett ki mind a kínai nemzet, mind a külvilág számára. Befelé azt üzenté, hogy Kína – nagy áldozatok árán – ismét erős országgá vált, amelynek határozott vezetője (vezetése) van. Nemcsak végleg lezárult a nemzeti megaláztatás korszaka, hanem Kína joggal büszke, és tart igényt a világ tiszteletére. Kifelé pedig azt a stratégiai és geopolitikai üzenetet küldte, hogy a globális kitekintésű hatalommá vált Kína Kelet-Ázsia meghatározó tényezője, amelynek megvan az ereje, hogy nemzeti méltóságát és érdekeit bárkivel szemben megvédje. Ez az erő az alapja Kína békés és kooperatív szándékú nemzetközi szerepvállalásának és a világháború eredményeként létrejött nemzetközi rend nagyhatalmi realitásaihoz való viszonyának is. A megemlékezésen való részvételükkel vagy távolmaradásukkal a külvilág tényezői is szimbolikus stratégiai és politikai válaszüzenet küldtek Kínának. Félreérthetetlen aktuális üzenete volt a szeptemberi pekingi és a májusi moszkvai évfordulós megemlékezések közötti analógiának is. A pekingi díszszemlén 56 ágyúból leadott 70 díszlövés mindenki számára jól hallhatóan jelentette be Kína globális és regionális ambícióit, amit sajátosan árnyalt az esemény végén felröptetett sok ezer békegalamb és színes léggömb.

10:45-11:10 Egy „fáraó” a Tiltott Városban (Krajcsír Lukács nemzetközi kapcsolatok elemző)

Fattah esz-Szíszi egyiptomi elnök volt az egyetlen arab vagy közel-keleti államfő a Pekingben rendezett hetvenedik évfordulós ünnepségen. Egyiptom 2011 óta törekszik külpolitikája diverzifikálására, ami azt jelenti, hogy nemcsak Oroszországgal, hanem Kínával is igyekszik szorosabbra fűzni kapcsolatait. Kairó elsősorban a kínai fegyverek iránt érdeklődik: mivel Washington sokáig megtiltotta a katonai segély leszállítását a közel-keleti államnak, ezért az egyiptomi hadsereg igyekezett más megoldást találni. Azonban nem ez jelenti az egyiptomi–kínai kapcsolatok egyetlen dimenzióját, mivel a gazdasági kapcsolatok szintén fontosak. Kína számára pedig

Egyiptom geopolitikai jelentősége a mérvadó, hiszen (két) Szezi-csatornájával nagyon fontos részét képezi az Új Selyemút kezdeményezésnek. Az előadás célja bemutatni az egyiptomi elnök látogatásának jelentőségét; elemezni az egyiptomi–kínai kapcsolatok történetét és felépítését az „arab tavasz” óta, valamint prognosztizálni a két ország viszonyának esetleges alakulását.

11:10-11:35 *Fehér könyvek – a kínai katonai stratégia* (Petó Kinga doktorandusz, Nemzeti Közszolgálati Egyetem)

Az előadás a 2011 márciusában, 2013 áprilisában és 2015 májusában a Kínai Népköztársaság kormánya által kiadott katonai és védelmi stratégiát ismertető Fehér könyveket kívánja bemutatni, valamint a bennük megfogalmazott kínai válaszlépéseket elemezni. Az ázsiai és csendes-óceáni térség az elmúlt pár évben ugyanis egyre fokozottabb mértékben került a világ figyelmének középpontjába, kiváltképp a 2011-ben megfogalmazott új amerikai külügyi stratégiát követően. Tekintettel arra, hogy az ázsiai és csendes-óceáni térség védelem- és biztonságpolitikai, valamint gazdasági szempontból egyaránt a Kínai Népköztársaság számára is elsődleges fontosságú régió, a kínai kormány elmúlt években kiadott Fehér könyvei egyértelmű választ adnak a régióban a hatalmi pozíciók változásaira, megnevezik az új kihívásokat és új küldetéseket, és megerősítik a Kínai Népköztársaság tengeri területi jogait és hajózási érdekeltségeit.

11:35-12:00 *Jaszukuni szentély, avagy a politikai csatatér* (Kuragane Kei óraadó oktató, Károli Gáspár Református Egyetem, Szegedi Tudományegyetem, Mathias Corvinus Collegium, külső munkatárs, PPKE BTK Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport)

Évente több millióan látogatnak el a Jaszukuni szentélybe, ahol a Meidzsi-restaurációt követő évtizedekben történt csatákban a hazának magukat feláldozó, hősi halált halt katonák nyugszanak. A szentély politikai-szemiotikai jelentősége miatt a vezető japán politikusok látogatásáról számos pozitív és negatív véleményt fejtenek ki a szigetország határain kívülről és belülről is. E kérdés miatt (is) főleg az elmúlt évtizedben Tokió és szomszédjai között egyre feszültebb viszony alakult ki, így bizonyos szempontból Japán egyik legismertebb vallási intézménye lett a Jaszukuni. Az előadás áttekinti a japán miniszterelnökök Jaszukuni szentélybe tett látogatásainak következményeit, illetve fejleményeit a „kérdés kezdőpontjától” napjainkig. Az előadó pontosítja, hogy az erről való pozitív-negatív hangok milyen vitapontokban szembesülnek, s elemzi, hogyan, milyen irányban folytatódhat a konfrontáció. Az előadás kitér arra is, milyen körülmények között, milyen időponthoz kötődően (kevésbé) esélyesebb a japán kormányfő látogatása a szentélybe.

TÉNYLEG VILÁGHÁBORÚ

110. terem

Elnök: Szilágyi Zsolt

10:20-10:45 *India, a háttérbázis – árulások és alkudozások* (Byrappa Ramachandra egyetemi adjunktus, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Új- és Jelenkori Egyetemes Történeti Tanszék)

Néhány kérdéstől néma marad egy indiai. Ki volt India ellensége a II. világháborúban? Döbbenetes csönd következik. Voltak-e áldozatok, és kik voltak ők? Megint nyugtalan csönd. Pedig egyszerű, gyors és határozott lehetne a válasz. Bizony, több mint 2,5 millió harcoló indiai katona, ebből hivatalosan kilencvenezer halott, közel 2 millió civil áldozat, és további 3,5 millió a bengáli népiirtásban, de nem, csönd, nyugtalan csönd. A mai indiai fiatal generációnak az okozhat mély fájdalmat, ami nincs, és úgy tűnik, nem is lehet. Ez a csonkított visszaemlékezés, vagy áttekintés állandó gyanúba szorít bármilyen gondolatot, sűrű köd és mérhetetlen zavar borítja a második világháború körüli éveket. Ez a köd nem természetes, ez akkor alakul ki, amikor hideget és meleget is fújunk. Más tájakon ez a jelenség pillanatnyi, de Indiában ez a köd intézményesített. Kinek az érdekében áll ez? Mi volt a szerepe Indiának a II. világháborúban? Belekeveredtek-e az akkori vezető politikusok árulásba vagy alkudozásokba? Mi volt ennek a tárgya? Mekkora jelentősége van mindennek a mai geopolitikai helyzetben?

10:45-11:10 *Hinától Haiderig – A kasmíri konfliktus a filmvászonon* (Szivák Júlia nemzetközi kapcsolatok szakértő, a PPKE BTK Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport tudományos segédmunkatársa)

A második világháborút követő dekolonizációs hullám Dél-Ázsiában a volt Brit-India területének függetlenedésével és több országra bomlásával zárult. India és Pakisztán szétválása és ennek körülményei olyan folyamatokat eredményeztek, amelyek a mai napig meghatározzák a két ország kapcsolatát és az egész térség biztonsági helyzetét. Kasmír rendezetlen helyzete nemcsak nemzetközi, hanem megannyi belpolitikai feszültséget is okozott mindkét országban. A térség megszerzése és megtartása a nemzeti identitás sarokkövévé vált Indiában és Pakisztánban is, 1947-től napjainkig három háborút vívtak egymással miatta, a határvillongások pedig még ennél is számosabbak. Az előadás a kasmíri konfliktus történetének rövid bemutatásán és kontextusba helyezésén túl azt vizsgálja, hogy az indiai filmekben hogyan jelenik meg a Kasmír-kérdés a Pakisztánnal való nemzetközi konfliktus, illetve az indiai belpolitika körébe tartozó kasmíri fegyveres lázadás fényében. A kérdés relevanciáját az adja, hogy a hindí film széles körű népszerűségének köszönhetően igen komoly hatást fejt ki a nemzeti identitás alakulására, és a filmek által tükrözött világnézet jelentős befolyást gyakorol nézők millióira.

11:10-11:35 *Szingapúr, bezzegország japán segítséggel* (Szakáli Máté nemzetközi kapcsolatok elemző, a PPKE BTK Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport tudományos segédmunkatársa)

A második világháborúban a japán csapatok történelme egyik legnagyobb vereségét mérve Nagy-Britanniára, hétnapos küzdelem után, 1942 februárjában elfoglalták a regionális gyarmati központ Szingapúrt, és egészen a japán kapitulációig megszállva tartották. A város végül 1965-ben vált önálló országgá. Ezt követően rohamos fejlődésen ment keresztül: az 1960-as évek jelentéktelen és elmaradott törpeállamából mára a világ egyik legfejlettebb, leginnovatívabb és legversenyképesebb gazdaságává, illetve globális kereskedelmi és üzleti központtá vált. A fokozatos bezzegországgá alakulást az ország részben előnyös elhelyezkedésének (Malaka-szoros), részben Japán gazdaságfejlesztési modellje átvételének köszönheti. Az előadás célja a városállam elmúlt 70 éves politikai és gazdasági fejlődésének összegző bemutatása, kitérve Japán szerepére és kortárs megítélésére, illetve az idén szeptemberi szingapúri parlamenti választások eredményére és tanulságaira.

11:35-12:00 *A második világháború öröksége és a japán-filippínó biztonsági kapcsolatok fejlődésének perspektívái* (Klemensits Péter szenior elemző, Dél- és Délkelet-Ázsia Kutatóintézet, Pallas Athéné Geopolitikai Alapítvány)

A Fülöp-szigetek a második világháborús japán hódítás egyik legnagyobb áldozatának tekinthető, mégis néhány évtizeddel később a két ország fokozatos közeledésének lehetünk tanúi – amely a biztonsági együttműködésre is kiterjed –, bizonyítva, hogy Kelet-Ázsiával szemben itt sikerült túllépni a tragikus múltot. A Fülöp-szigetek „megbocsátani, de nem felejteni” politikája kétségkívül hozzájárult a kapcsolatok rendezéséhez, csakúgy, mint a közös gazdasági és biztonságpolitikai érdekek. Kína növekvő katonai ereje és a dél-kínai-tengeri szigetek esetében tanúsított viselkedése okán a Fülöp-szigetek az Egyesült Államok mellett ma legfőképpen Japán gazdasági és katonai segítségére számít, miközben Japán – szintén Kína ellenében – igyekszik szövetségeseket gyűjteni, megalapozva a szoros védelmi együttműködés jövőbeli kiteljesedését.

SZOMSZÉDOK – KÍNA ÉS JAPÁN

111. terem

Elnök: Kusai Sándor

12:30–12:55 *Kínai várakozások és elvárások a japán militarizmus és a koloniális múlt kínai örökségének japán kezelése kapcsán a kétoldalú viszonyrendszerben* (Fazekas Gyula diplomata, a pekingi magyar nagykövetség volt első beosztottja)

Az előadás felvázolja azokat a történelmi sérelmeket és traumákat, amelyeket a kínai nép egyéni, családi és össznemzeti keretekben szenvedett el a japán militarizmus térhódítását követően a XX. század első felében. Kiemeli a probléma kezelésének II. világháború utáni fontosabb mérföldköveit, a japán koloniális múlt örökségének enyhítése és felszámolása érdekében tett japán lépéseket és hivatalos megnyilatkozásokat, valamint azok kínai fogadtatását. Kína továbbra is kifogásolja és hiányolja, hogy miközben a II. világháborút követően már a harmadik generáció van felnövőben, a japán vezetés és a társadalom – az ez irányú német gyakorlattól eltérően – mindmáig nem képes korrekt módon szembenézni sem belpolitikai, sem pedig külpolitikai téren a történelem által hátrahagyott japán bűnök belső feldolgozásának és külső orvoslásának szükségességével, amellyel elősegíthetné Japán teljes értékű erkölcsi reintegrációját az új világrend körülményei között, elsősorban a kínai nép, szélesebb értelemben pedig az ázsiai és csendes-óceáni térség államainak emlékeztetudatában.

12:55–13:20 *Feloldhatatlan-e a kínai-japán történelmi szembenállás? – Előremutató, mégis kevésbé tárgyalt momentumok* (Szentesi Ambrus Gábor PhD-hallgató, Pannon Egyetem, Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola)

A kínai-japán kapcsolatok talán soha nem szántották olyan mélyen a (kelet-kínai-)tengerfeneket 1945 óta, mint az elmúlt években. A diplomáciai csetepaté, a kínai tömegtüntetések, majd Abe és Xi egyre asszertívebb külpolitikája mögött nemcsak történelmi terhek, sebek vannak, hanem egy amerikai-kínai geopolitikai szembenállás is meghúzódik. A realitás azonban az, hogy jöhet akár tíz Tohoku földrengés is (2011, ne jöjjön), az sem fogja a japán szigeteket Kalifornia mellé rendezni. Japán és Kína egymás szomszédjai fognak maradni, és a 21. századi haditechnológiák birtokában a világ második és harmadik gazdasága egyszerűen nem engedheti meg magának, hogy ne a békés egymás mellett élés stratégiáját válassza. Még akkor sem, ha a (még) GDP-aranyérmes, de 10 ezer kilométerre odébb fekvő USA ezt esetleg másképp látja. Az előadás sorra veszi azokat az előremutató politikai jelenségeket, gazdasági folyamatokat

és pozitív társadalmi változásokat mindkét országban, amelyekről a médiában kevés szó esik, amelyek azonban gátat szabhatnak a valóban fennálló szembenállás eskalálódásának, egyúttal a regionális (és globális) béke, stabilitás jövőbeli pilléreit jelenthetik.

13:20–13:45 A második világháborút követő ázsiai hatalmi rendszer egyensúlytalanságai: a japán normalizálás és Kína változó stratégiái (Eszterhai Viktor szenior elemző, Pallas Athéné Geopolitikai Alapítvány, Kína Kutatóintézet)

A második világháborút követően a kelet- és délkelet-ázsiai térség hatalmi rendszere három tényezőn nyugodott: az Egyesült Államok tengeri és légi hegemóniáján, Japán pacifizmusán és Kína bezárkózásán. Kína hatalmának folyamatos növekedése az elmúlt két évtizedben arra készíteti Japánt, hogy lassú lépésekben átalakítsa a védelemre berendezkedett külpolitikáját. Bár kezdetben az Egyesült Államok ellenezte a változást, az Obama-adminisztráció alatt meghirdetett „Fordulat Ázsia felé” új külpolitikai koncepció már egy katonailag aktívabb Japánnal számol. Japán nemzetközi szerepének normalizálásában, ami az ország katonai képességeinek gazdasági súlyához történő felzárkóztatását jelenti, kulcsfontosságú az 1947-es alkotmány 9. cikkelyének módosítása, amely lehetővé teszi, hogy Japán határain túlra is küldhessen csapatokat. Ennek részleges revízióját 2015 szeptemberében, az Abe-kormány nyomására elfogadta a parlament. Bár a kínai közvélemény a második világháború tükrében élesen elítélte a Japán törvénymódosítást, a kínai kormány csak visszafogottan kommentálta az eseményeket. Ennek hátterében valószínűleg az áll, hogy a kínai vezetés belátta, hogy a normalizálódás folyamata visszafordíthatatlan, ezért Kínának új stratégiát kell alkalmazni a megváltozott környezetben.

ÖRÖKSÉG ÉS EMLÉKEZET

110. terem

Elnök: Szakáli Máté

12:30-12:55 *A japán uralom emlékezete a megosztott félszigeten – Dél-Korea és Észak-Korea viszonyulása a gyarmati időszakhoz* (Csoma Mózes tanszékvezető egyetemi docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem Koreai Tanszék)

A japán gyarmati uralom 1945. augusztus 15-én véget ért a Koreai-félszigeten, de a 35 éves elnyomatás kitörölhetetlen nyomot hagyott a koreai nemzeti identitáson. Az ideiglenes jelleggel két befolyási övezetre osztott félsziget északi és déli részén eltérő intenzitással kezdődött meg a japán uralom örökségének felszámolása, és napjainkban is eltérő módon tekintenek a koreai történelem mélypontjaként számon tartott időszakra. Mégis, a japánellenes érzelmek terén a két koreai állam bármikor képes megtalálni a közös nevezőt, amely azonnal képes az ideológiai-politikai különbségek elhalványítására. Az előadás bemutatja, hogy a japánellenes küzdelemben részt vevő koreaiak közül mely személyeket emelik ki a Koreai Köztársaságban, melyeket a KNDK-ban, és kik azok a személyek, akikre a félsziget mindkét államában tisztelettel emlékeznek.

12:55-13:20 *A haiku múltja és jelene Koreában* (Osváth Gábor főiskolai docens, Budapesti Gazdasági Főiskola)

A koreai modernizáció kezdeti szakaszában – a múlthoz ragaszkodó Kína ellenében – nagy szerep jutott Japánnak, ám a koreai értelmiségi elit nagyot csalódott azt követően, hogy 1910-ben Japán annektálta Koreát. Az 1919 március elsejei, több ezer halálos áldozatot követelő tüntetéssorozat után Japán kultúrpolitikája enyhült, s a húszas évek a modern koreai irodalom nagy fellendülését hozták. Az 1930-as évek második felétől a japán imperialista törekvések erősödése nyomán azonban a koreaiakat eljapánosító szándékok kaptak nagyobb hangsúlyt, s az 1940-es években már a koreai nyelv elemi iskolai oktatását is betiltották, a koreaiakat japán nevek felvételére kényszerítették. Ezt az időszakot ma a koreai történelem mélypontjának tartják. A koreai nacionalizmus a felszabadulás után a koreai identitást a japán ellentétéként határozta meg: ez tükröződik a nemzeti szimbólumok kiválasztásában (szent hegy, nemzeti ének, nemzeti viselet, nemzeti virág stb.). A koreai rövid vers, a *sidzso* újabb keletű népszerűsége is kapcsolatba hozható azzal, hogy – ahogy állítják – a koreai esztétikumot, a koreai lelket fejezi ki a japán *haiku* ellenében. A diplomáciai kapcsolatok a terhes gyarmati múlt miatt csak 1965-ben álltak helyre Dél-Korea és Japán között, de még hosszú ideig érvényben volt a tiltás a japán

kulturális termékekre, attól félve, hogy a japán import veszélybe sodorja a hazai termékeket, és túl nagy hatást gyakorolhat a felnövekvő nemzedékekre. Kim Dedzsung elnök oldotta fel a tilalmat a 90-es években. A japán kultúra alkotásait gyanakvással figyelték, nagy előszeretettel mutatják ki, hogy sok japán kulturális termék eredete Koreában keresendő. A világszerte népszerűvé vált *haiku*-forma Koreában japán jellege miatt nem volt népszerű, hosszú ideig egyetlen olyan koreai költő volt, aki ilyen verseket írt koreai nyelven, ő Koreában emiatt negatív kritikákat kapott. Az előadás az előadó általi fordításban ismerteti ennek a Japánban igen elismert költőnek azon *haiku* verseit, amelyek Korea és Japán kulturális kapcsolatát ecsetelgetik. Az előadás kitér arra is, hogy az idősebb koreaiak között voltak olyanok, akik japánul írtak ilyen verseket, ezek csoportba tömörültek.

13:20-13:45 *Ajándékba kapott függetlenség. Az önálló mongol állam létrejöttének körülményei és következményei* (Szilágyi Zsolt tudományos főmunkatárs, MTA BTK Néprajztudományi Intézet)

Napjainkban, 25 évvel a rendszerváltás után is léteznek Mongóliában olyan állami ünnepek, melyek a mostanra jelentősen átértékelt szovjet szövetség korszakához kötődnek. E látszólagos ellentmondás megértéséhez az előadás áttekinti a második világháború és az utána következő rendezés körülményeit, melyek alapvetően meghatározták a mongolok lakta területek huszadik századi történetét. Hivatalos formában az ország csak 1945 augusztusában lépett a hadviselő felek közé – s akkor jogi értelemben még nem is volt önállónak tekinthető –, de az ország területén hat évvel korábban, 1939 nyarán lezajlott Halhin gol-i csata már meghatározó volt a kelet-ázsiai hadszíntéren. Ekkorra a század második évtizedére jellemző mongol-japán közeledés a szovjet-japán szembenállásnak köszönhetően ellenkező előjelet kapott, s Mongólia a háború végén is a szovjet érdekek miatt vált hadviselővé. Az egyoldalú elköteleződés jutalma a következő évben mutatkozott meg. Jaltában már egyértelművé vált, hogy Sztálin képes érdekeit a belső-ázsiai térségben érvényesíteni, s az addig Kína részeként, de szovjet szövetségben létező Mongólia ennek köszönhetően nyerte el függetlenségét 1945-1946 fordulóján. Ez a politikai alku azonban a mongol területek végleges kettéosztását is jelentette, ami napjainkig megoldatlan kérdést jelent nem elsősorban Mongólia és Kína viszonyában, de sokkal inkább a határ két oldalán élő mongol népesség egymáshoz való viszonyának tekintetében.

PPKE BTK Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport

A PPKE BTK Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoportja azért jött létre, hogy a mai kelet- és délkelet-ázsiai térség tudományos vizsgálatának egyik magyarországi központja legyen. A Kutatócsoport vizsgálatának fókuszában a világ legnépesebb és leggyorsabban fejlődő régiójának politikai, gazdasági, társadalmi és biztonságpolitikai fejleményei állnak.

A Kutatócsoport összehangolt kutatásokat folytat a területtel kapcsolatban, fórumot teremt a tudományos eredmények megosztására és a véleménycserére, háttérismereteket nyújt a kelet- és délkelet-ázsiai térséggel kapcsolatos gazdasági és politikai döntések megalapozásához, részt vesz a nemzetközi tudományos életben. Összeköti a térség különböző részkérdéseivel foglalkozó szakembereket, ösztönzi az interdiszciplináris kutatásokat, támogatja a Kelet- és Délkelet-Ázsiával kapcsolatos ismeretek terjesztését.

Mindennek érdekében a PPKE BTK Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoportja

- kutatások folytat a mai Kelet- és Délkelet-Ázsia különböző aktuális kérdéseivel kapcsolatban;
- mindenki számára elérhető munkaanyagokat készít;
- könyveket és tanulmányokat ad ki;
- konferenciákat és workshopokat szervez;
- külföldi és belföldi előadókat lát vendégül;
- nemzetközi kutatásokban vesz részt;
- szerepet vállal a PPKE BTK különböző oktatási programjaiban;
- lehetőséget teremt fiatal tehetségeknek a tudományos életbe való bekapcsolódásra.

A Kutatócsoport törekszik arra, hogy gyümölcsöző együttműködést alakítson ki más magyarországi és külföldi intézményekkel, vendégkutatókat alkalmaz, közös kutatásokat folytat, kommunikációs lehetőségeket teremt. A jelenkori Kelet- és Délkelet-Ázsiával kapcsolatban – a térség globális jelentőségének növekedésének megfelelően – világszerte kiterjedt kutatások folynak, amelyekhez a Kutatócsoport igyekszik saját eredményeivel hozzájárulni.

Elérhetőségek:

- Cím: PPKE BTK 1088 Budapest, Mikszáth K. tér 1. 306-os szoba
- Web: <https://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszekek/nemzetkozi-es-politikatudomanyi-intezet/modern-kelet-azsia-kutato csoport>
- FB-oldal: <https://www.facebook.com/eastasiaresearchppke>
- E-mail: salat.gergely@btk.ppke.hu
- Telefon: +36-1-235-30-30/4120

MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézet

A Néprajzi Kutató Intézet (NTI) a néprajzi tudományok egyetlen országos akadémiai intézménye. Közvetlen előzménye, a Néprajzi Kutatócsoport 1967. január elsején jött létre – azzal a céllal, hogy egy-egy nagyobb feladat köré szervezze az egyetemi tanszékeken, a Néprajzi Múzeumban és a vidéki múzeumokban dolgozó etnográfusokat és folkloristákat. A kutatóhely több mint két évtizedes fejlődés után, 1991-ben kapta a Néprajzi Kutatóintézet (hivatalos nevén: MTA Néprajzi Kutatóintézete) elnevezést.

Az Intézet alaptevékenységét az MTA főtitkára 1992-ben az alábbiak szerint hagyta jóvá:

- történeti és a jelen viszonyokat elemző tematikus alapkutatások a magyar nép anyagi kultúrájának, folklórjának és a társadalom szerkezetének témakörében, a magyarországi nemzetiségeket, valamint a közép- és kelet-európai népeket is érintve;
- etnológiai kutatások, a délkelet-ázsiai, óceániai és afrikai népek kultúrájának vizsgálata;
- a feladatkörrel kapcsolatos anyaggyűjtés és nyilvántartás;
- a kutatások eredményeinek publikálása, részben saját kiadói tevékenység révén;
- közreműködés az egyetemeken folyó oktatómunkában és a posztgraduális képzésben;
- tudományos kapcsolatok kiépítése és ápolása hazai és külföldi rokon intézményekkel. Fennállása óta az Intézet valamennyi egyetemi néprajzi tanszékekkel szoros kapcsolatot tart fenn, amit az időnként megújított együttműködési megállapodások is szabályoztak. Új feladatként jelentkezett a kilencvenes évek elején létrejött új egyetemi oktatóhelyeken a kulturális antropológia oktatása.

Az Intézet kiadványai, konferenciái hozzájárultak a hazai kutatók elméleti-módszertani tájékozódásához, új kutatási célok, témák, rendező elvek megfogalmazásához. Jól ellátta a szak nemzetközi képviselőjét, s abban máig jelentős részt vállalt. Az általa szervezett konferenciák társszervezői között ott találhatók az MTA társintézetei, a Magyar Néprajzi Társaság, esetenként országos és vidéki múzeumok, továbbá a különféle szakágak nemzetközi hátterét képező társaságok is. Kezdetől fogva jelentős szerepet vállalt a néprajztudomány eredményeit ismertető közművelődési tevékenységekben, például számos rádiós, televíziós műsorban.

Elérhetőségek:

- Cím: 1014 Budapest, Országház utca 30. I. emelet
- Levélcím: 1250 Budapest, Pf. 29.
- Web: <http://www.etnologia.mta.hu/>
- E-mail: etnologia@etnologia.mta.hu
- Telefon: +36-1-224-67-00
- Fax: +36-1-356-80-58

